

(2)

Den årliga
kunskapsuppdateringen
för licenshavare

Kunskapskrav
2009

Innehållsförteckning

Inledning	3
Kunskapskravens funktion	
Nya typer av fonder och strukturerade produkter	5
Aktuella frågor kring konsumentskyddet vid fondsparande	
Nya typer av fonder	
Strukturerade produkter och derivat	
Makroekonomi	7
Nationalekonomiska begrepp och dess påverkan på kundsituationer	
Bud och tvångsinlösen	8
Budplikt vid offentliga uppköpserbudanden på aktiemarknaden	
Tvångsinlösen av minoritetsägares aktier	
De nya reglerna om penningtvätt	9
EU:s tredje penningtvättsdirektiv	
De nya marknadsplatserna	10
Den nya lagen om värdepappersmarknaden möjliggör nya marknadsplatser	
Fallbeskrivningar inom området etik och sundhetsregler	12
Fallbeskrivningarnas syfte och användningsområde	
Fallbeskrivning 1	
Fallbeskrivning 2	

Inledning

Kunskapskravens funktion

Detta dokument definierar den kunskap, i form av årlig kunskapsuppdatering, som krävs som ett komplement till licensieringstestet av SwedSecs licenshavare. Kunskapskraven är här, som i kunskapskravlistan för licensieringstestet, uppdelade i delområden (faktaområden), i underrubriker och i mätpunkter. En mätpunkt specificerar vad licenshavaren förväntas kunna inom ett relativt litet kunskapsområde.

Kunskapskraven ska fungera som stöd vid utformning av relevanta kursplaner och som underlag vid uppgiftskonstruktion. De ska dessutom ge överblick över vad som förväntas av en licenshavare. Det är varje utbildningsanordnares uppgift att tolka kunskapskraven och utifrån tolkningen forma en relevant och pedagogisk utbildning.

I tabellen har varje mätpunkt en definierad *kognitiv nivå*.

De kognitiva nivåerna är valda ur Blooms taxonomi (1956). Nivåerna syftar till att beskriva vilken grad av komplexitet som testuppgifter kopplade till en viss mätpunkt har.

Nivå:	Förklaring:
Känna till (K)	Testdeltagaren ska känna till och komma ihåg begrepp, definitioner och faktauppgifter.
Förstå (F)	Testdeltagaren ska förstå och kunna förklara olika samband och sammanhang.
Tillämpa (T)	Testdeltagaren ska kunna använda till exempel formler, regler, lagar och metoder.
Analysera (A)	Testdeltagaren ska kunna tolka, värdera, relatera till och dra slutsatser av den aktuella kunskapen.

Varje mätpunkt har en markering längst till höger som definierar på vilken kognitiv nivå testdeltagaren ska ha den aktuella kunskapen. Nivån markeras med den första bokstaven i nivåns namn; K, F, T eller A. De kognitiva nivåerna hänger ihop och bygger på varandra. Om mätpunkten till exempel avser den kognitiva nivån *Tillämpning* kommer markeringar

att finnas i kolumnerna för *Känna till*, *Förståelse* och *Tillämpning*. Det förutsätts alltså att om man kan tillämpa en kunskap så har man också förståelse för och känner till den.

En närmare beskrivning av de kognitiva nivåerna finner du på

<http://www.swedsec.se/kogtest.php>.

Nya typer av fonder och strukturerade produkter

Aktuella frågor kring konsumentskyddet vid fondsparande

Licenshavaren ska känna till hur fondsparandet är skyddat i samband med fondbolagets eller förvaringsinstitutets konkurs, dvs. att fondens tillgångar är avskiljda från fondbolagets och aldrig dras in i fondbolagets konkurs. Den licensierade ska även känna till hur fonder skiljer sig i detta avseende i förhållande till andra sparformer såsom obligationer och pensionsförsäkringar.

Dessutom ska licenshavaren känna till att fondbolaget i vissa exceptionella situationer, t.ex. då en marknadsplats inte håller öppet, kan stänga en fond samt att en fond som inte kan möta stora utflöden då det t.ex. finns brister i likviditeten kan skjuta på försäljningen av fondandelar för att skydda de fondandelsägare som väljer att stanna kvar i fonden.

Nya typer av fonder

Licenshavaren ska känna till vilka olika typer av fonder som har lanserats på marknaden under senare tid såsom Exchange Traded Funds (ETF:er), 130/30-fonder och fonder med ansvarsfulla placeringar dvs. Socially Responsible Investments (sk. SRI-fonder).

Licenshavaren ska också känna till vilka risker som är förknippade med de olika fondtyperna samt förstå när det kan passa att man som placerare väljer vissa fonder relativt den risknivå som fonden innebär.

	Kognitiv nivå			
Aktiefonder mm.	K	F		
Allmän kunskap om fondsparande och olika fondtyper utifrån placeringsinriktning	K	F		

Strukturerade produkter och derivat

Licenshavaren ska vidare känna till olika former av strukturerade produkter och derivat samt även känna till skillnader i olika typer av exponeringar såsom certifikat, swappar, CDO:s, terminer m.m. Licenshavaren ska dessutom känna till vilken motpartsrisk som är förknippad med respektive instrument samt förstå med vilken försiktighet denna risk bör behandlas.

	Kognitiv nivå			
Strukturerade produkter och derivat	K	F		

Läsanvisning

Pontus Kågeman: Etik, regler och värdering på kapitalmarknaden (Nordstedts juridik)

Mats Beckman m.fl: sparande, kapitalförvaltning och finansiella instrument 2 uppl. (Liber)

Makroekonomi

Nationalekonomiska begrepp och dess påverkan på kundsituationer

Licenshavaren ska till vissa delar förstå hur makroekonomi, dvs. samhällets ekonomi, påverkar mikroekonomi, dvs. den enskilda kundens ekonomi, och hur denna koppling i sin förlängning påverkar rådgivningssituationen.

Licenshavaren ska vidare ha kännedom om dels olika centrala begrepp och definitioner som används inom makroekonomin såsom bruttonationalprodukt, bytesbalans, försörjningsbalans, penningpolitik och finanspolitik, men också förstå hur dessa påverkar rådgivningen till en kund.

Licenshavaren ska också förstå hur ekonomiska politiska åtgärder kan samordnas i ett land, eller i en sammanslutning av flera länder, där en specifik uppfattning om den ekonomiska aktiviteten råder. Licenshavaren ska också förstå hur dessa samordningar får direkta effekter på kapitalmarknader. Licenshavaren ska även känna till vilka de gemensamma organen är (IMF, OECD, ECB m.fl.) samt deras övergripande syfte.

	Kognitiv nivå			
Grundläggande begrepp, organisationer, gemensamma organ etc.	K	F		
Penning- och valutapolitik	K	F		
Finanspolitik	K	F		

Läsanvisning

Klas Eklund: Vår Ekonomi Norstedts Akademiska Förlag (2007)

Fregert, Jonung: Makroekonomi, teori, politik & institutioner, Studentlitteratur 2005 (andra upplagan)

Bud och tvångsinlösen

Budplikt vid offentliga uppköpserbudanden på aktiemarknaden

Licenshavaren ska förstå reglerna om budplikt i lagen (2006:451) om offentliga uppköpserbudanden på aktiemarknaden. Licenshavaren ska förstå;

- när reglerna är tillämpliga, vilka aktier det handlar om och gränsen för budplikt,
- vilka skyldigheter den har som ska lämna ett bud, dvs vad budplikten i sig innebär och skyldigheten att upprätta en erbjudandehandling.

Tvångsinlösen av minoritetsägares aktier

Licenshavaren ska också känna till reglerna om tvångsinlösen av minoritetsägares aktier, dvs;

- förstå när reglerna blir tillämpliga samt
- översiktlig känna till förfarandet, dvs;
 - hur priset bestäms,
 - hur en tvist som gäller rätt eller skyldighet till inlösen ska hanteras eller hur en tvist om lösenbeloppets storlek ska hanteras samt
 - vad förhandstillträde innebär.

	Kognitiv nivå			
Budplikt	K	F		
Tvångsinlösen	K	F		

Läsanvisning

Budplikt: lagen (2006:451) om offentliga uppköpserbudanden på aktiemarknaden och prop. 2005/06:140.

Tvångsinlösen: 22 kap. aktiebolagslagen och prop. 2004/05:85 s. 437-478.

De nya reglerna om penningtvätt

EU:s tredje penningtvättsdirektiv

Licenshavaren ska kunna tillämpa huvuddragen i de nya reglerna om penningtvätt i EU:s sk tredje penningtvättsdirektiv, som beräknas träda i kraft i Sverige den 15 mars 2009.

Licenshavarens nyss nämnda kompetens ska omfatta:

- att reglernas syfte utökas till att även förhindra att finansiell verksamhet används för terroristfinansiering,
- att reglerna har en riskbaserad utgångspunkt och innebörden av det, samt
- att kraven på kundkännedom förstärks och blir mer detaljerade.

Beträffande reglerna om kundkännedom ska licenshavaren kunna tillämpa;

- de skärpta kraven på identifikation för vissa situationer/personer och för sk verkliga huvudmän, samt
- de nya kraven på kännedom om kundens syfte med affärsförbindelsen och på att institutet ska övervaka att kunden agerar enligt syftet.

	Kognitiv nivå			
Regler rörande penningtvätt och terroristfinansiering	K	F	T	

Läsanvisning
Prop. 2008/09:70.

De nya marknadsplatserna

Den nya lagen om värdepappersmarknaden möjliggör nya marknadsplatser

Licenshavaren ska känna till varför det nu startas flera nya marknadsplatser (MTF-plattformar) i Europa. Licenshavaren ska känna till att det beror på ett EU-direktiv, Markets in Financial Instruments Directive (MiFID) som är ett gemensamt regelverk för europeisk värdepappershandel. Detta EU-direktiv har nu implementerats genom lagändringar i medlemsstaterna, för Sveriges del genom lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

De delar som licenshavaren ska känna till beträffande Multilateral Trading Facility (MTF-plattform) omfattar;

- hur man definierar en MTF-plattform
- vem som får starta och driva en MTF-plattform och vem som lämnar tillstånd till detta
- de största skillnaderna mellan en reglerad marknad och en MTF-plattform
- vad som krävs för att ett värdepapper ska kunna tas upp till handel på en MTF-plattform

Licenshavaren ska dessutom kunna tillämpa reglerna om bästa orderutförande och hur dessa regler påverkas av de nya MTF-plattformarna.

Licenshavaren ska känna till de största MTF-plattformarna för nordiska och europeiska värdepapper som startat under 2008 och kommer att starta under början av 2009. De största MTF-plattformarna är för närvarande;

- Burgundy
- Chi-X
- Equiduct
- First North
- Nasdaq OMX Europe
- Octopus
- Turquoise

	Kognitiv nivå			
Bästa orderutförande	K	F	T	
MTF-plattformar (Burgundy, Chi-X, Equiduct, First North, Nasdaq OMX Europe, Octopus, Turquoise, m.fl.)	K			

Läsanvisning

Lag (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Pontus Kågerman mfl ”Etik, regler och värderingar på kapitalmarknaden”

(Nordstedts juridik)

Mats Beckman mfl ”Sparande, kapitalförvaltning och finansiella instrument, 2

uppl (Liber) s. 208-231

Catarina af Sandebergs ”Börsrätt” (Studentlitteratur).

Fallbeskrivningar inom området etik och sundhetsregler

Fallbeskrivningarnas syfte och användningsområde

Nytt för i år är att två fallbeskrivningar ingår i kunskapskraven för den årliga kunskapsuppdateringen. Fallbeskrivningarna beskriver olika situationer som licenshavarna kan möta i sitt arbete och innehåller dilemman där det ibland inte finns ett rätt svar utan där situationen är mer komplex i sin art. Även om det finns ett rätt eller självklart alternativ bör licenshavaren förstå varför det är så – vilka etiska eller moraliska överväganden som kan ligga bakom en viss regel.

Fallbeskrivningarna syftar till att fungera som underlag för kompetensutveckling och fördjupning av kunskaperna. Med dessa vill SwedSec inför varje instituts fortsatta arbete bidra med innehållet men inte metoden, dvs. det är upp till varje arbetsgivare att avgöra *hur* dessa fall ska användas. Exempelvis kan seminarier hållas för fördjupade diskussioner där flera perspektiv får komma till sin rätt och/eller kan innehållet i fallbeskrivningarna integreras i sk. e-learning-plattform, under förutsättning att innehållet formas så att samma komplexitet som i dessa fallbeskrivningar speglas. Även fallbeskrivningarna i sig kan behöva justeras för att passa det enskilda institutets verksamhet. Det kan mycket väl vara så att de frågeställningar som berörs i beskrivningarna bättre kan tas om hand med utgångspunkt i helt andra scenarier. Detta är upp till det enskilda institutet – huvudsaken är att de frågeställningar som är aktuella i fallbeskrivningarna berörs i seminariet/utbildningen och att det/den genomförs så att licenshavaren inte bara ”kryssar rätt” eller lär sig en viss regel utan reflekterar över varför ett visst alternativ är bättre än ett annat.

Fallbeskrivning 1

A. Du är sedan flera år anställd i en bank som mäklare. En dag får du besök av en ny kund, Lotta. Lotta vill ha tips om placeringar i sitt sparande. Lotta öppnar en depå och får en kopia av depå-/kontoavtalet.

Ni har nyligen haft en genomgång av en amerikansk investmentbanks pågående utgivning av aktieobligationer på avdelningen och du föreslår Lotta att köpa aktieobligationer som är konstruerade så att 80 % av värdet utgörs av en ren obligationsdel medan resten motsvarar värdet av Nasdaq OMX Stockholms 30 Index. Lotta säger att hon aldrig har placerat i aktieobligationer tidigare men att hon har köpt aktier i både stora företag på OMX Large Cap och i företag noterade på First North. Aktierna hon har köpt har sjunkit kraftigt i värde, och hon är trött på att förlora pengar på värdepapper. Hon vill ha lite säkrare placeringar. Du visar henne prospektet över aktieobligationerna. Du förklarar också vad indexdelen i aktieobligationen innebär – dvs att denna del både kan stiga och sjunka i värde beroende på kursutvecklingen i de aktier som ingår i indexet.

Diskutera:

- Vilka risker bör man informera om och hur?
- Bör du också förklara riskerna med obligationsdelen?
- Gör det någon skillnad om utgivaren är en svensk bank istället för en amerikansk?

B. Anta i stället att du inte lämnar någon rådgivning då Lotta klart säger ifrån att hon inte vill ha någon rådgivning – hur placeringen stämmer överens med hennes riskprofil och ekonomiska situation mm vill hon avgöra själv utan råd från dig.

Diskutera:

- Hur påverkar det frågan om passande-/lämplighetsbedömning?

C. Anta att du inte lämnar någon rådgivning till Lotta och att hon vill investera en miljon kronor i ett fåtal mindre företag som nyligen noterats på Aktietorget. Din bank kräver en passandebedömning för dessa transaktioner och Lotta genomför en passandebedömning med godkänt resultat. Banken kan alltså fastslå att hon har, med lagstiftarens ord, ”nödvändig kunskap och erfarenhet för att förstå riskerna i samband med transaktionerna”. Efter en omfattande genomgång av hennes ekonomiska och övriga förhållanden tycker du dock att det är uppenbart att transaktionerna inte är passande för henne.

Diskutera:

- Kan och bör du vägra Lotta att genomföra transaktionerna?
- Vilka legala och/eller etiska överväganden bör du göra?

Fallbeskrivning 2

A. Du har en känd fastighetsmäklare och hans företag som kund i banken. Du har stor kompetens om placeringar i finansiella instrument. Fastighetsmäklaren avser att under angenäma former öka sina anställdas kunskaper i diverse ekonomiska frågor och samtidigt bjuda de anställda på något riktigt trevligt. Han har därför bjudit in representanter från företagets olika rådgivare; jurister, placeringsrådgivare, kreditgivare m.fl. till en femdagarskonferens i Nice och frågar om du vill åta dig att tala om placeringar på konferensen. Mäklarens företag skulle stå för resa, kost och logi på ett hotell under konferensen. Uppskattningsvis kommer undervisningen att omfatta cirka en dag och du förväntas delta i själva konferensen under tre dagar – resten är fritid.

Med hjälp av nedanstående frågeställningar bör följande ämnen beröras:

- Mutor och bestickning
- Att upprätthålla ett betryggande avstånd till det otillåtna
- Likabehandling av kunder

Diskutera:

- Hur förhåller sig detta till bestämmelserna om mutor och bestickning?
- Spelar det någon roll om din arbetsgivare godkänner att du deltar?

- Om nu din arbetsgivare godtar detta – finns det något etiskt/moraliskt problem med att du deltar?

- Hur skulle din arbetsgivare kunna modifiera förutsättningarna för ditt deltagande för att begränsa eventuella etiska konflikter?